

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri

Departementet

Folketingets Udvalg for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri

København, den 5. juni 2008
Sagsnr.: 10501/386937

Folketingets Udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har i skrivelse af 12. maj 2008 (Alm. del - spørgsmål nr. 287, 288, 289, 290, 291 og 292) udbedt sig min besvarelse af følgende:

Spørgsmål 290:

”Vil ministeren tage initiativ til, at det vises ved skitse, hvilken vej lakseynglen tager fra Hvidesande sluse og til Skjern Å”

Svar:

./ J. Jeg henviser til punkt 3 i vedlagte notat af 23. maj 2008 udarbejdet af Danmarks Tekniske Universitet Aqua.

Jeg har noteret det af DTUAqua oplyste om, at undersøgelser viser, at laksesmoltens vandringsrute og vandringshastighed i fjordområder stort set er afhængig af strømforholdene og dermed tidevand samt vindretning og vindstyrke. Det fremgår, at strømforholdene i Ringkøbing Fjord og dermed den enkelte laksesmolts vandringstid og vandringsrute fra Skjern Å gennem fjorden mod havet, primært afhænger af vindforholdene i området og afstrømningsforholdene gennem slusen ved Hvide Sande. Teoretisk set kan en laksesmolt derfor tage en hvilken som helst rute gennem Ringkøbing Fjord.

Eva Kjer Hansen

/Mette Selchau

Dato: 23. maj 2008

Ref.: Anders Koed

J.nr.: 2008-252-0114/2

Notat - DTU-Aqua's (tidligere Danmarks Fiskeriundersøgelser) bemærkninger i forbindelse med spørgsmålene 287, 288 og 290 af 12. maj 2008 fra Folketingets udvalg for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri.

1. Skarvens påvirkning af laksebestanden i Skjern Å og Ringkøbing Fjord

Midt i firserne var Skjern Å laksen meget tæt på at være totalt udryddet og der fandtes kun en sidste rest af den oprindelige laksestamme i den yderste del af Karstoft Å som er et mindre tilløb til Skjern Å. Siden 1983 er der sket et systematisk ophjælpsarbejde af laksebestanden i Skjern Å via opdræt og udsætninger. Dette bestandsophjælpsarbejde finansieres i dag af Fiskeplejen. Bestandsophjælpsarbejdet har været en succes og er den sandsynlige årsag til, at Skjern Å laksen har overlevet og at gydebestanden i de senere år har været på 500 - 1.200 opgangsfisk per, som stammer fra både vilde og udsatte laks. Stoppes bestandsophjælpsarbejdet er det sandsynligt, at Skjern Å laksen forsvinder.

Lakseynglen udsættes som ½- og 1-års fisk i åen, om henholdsvis sensommeren og foråret. Om foråret i marts - maj vandrer ungfisk af laks mod havet. I denne fase kaldes ungfisken for smolt. Laksesmoltene i Skjern Å er en blanding af vilde fisk, som stammer fra naturlig reproduktion i åen, og fisk som stammer fra udsætningerne. Smolt som stammer fra henholdsvis udsætningerne og naturlig reproduktion i åen kan kun skelnes, hvis udsætningsfiskene er blevet mærket inden udsætning. En undersøgelse af laksesmoltudtrækket fra Skjern Å i 2005, hvor alle udsætningsfiskene blev mærket inden udsætningen, viste at det totale laksesmoltudtræk var på godt 27.300 stk. Heraf stammede ca. 19.100 fra udsætningerne af ½- og 1-års fisk og de resterende ca. 8.200 fra naturlig reproduktion i åen.

Den nationale forvaltningsplan for laks (Miljøministeriet 2004) anbefaler, at der i gennemsnit skal være en opgang på ca. 1.000 vilde gydelaks per år for at bestanden kan klare sig selv. Ud fra en bevarings- og fiskerimæssig betragtning, er det ønskeligt, at laksebestanden i Skjern Å bliver endnu højere end 1.000 vilde gydelaks. Den vilde smoltproduktion fra Skjern Å giver i dag ophav til en gydeopgang på mellem 300 og max. 600 vilde gydelaks. Derfor er laksebestanden i Skjern Å stadig afhængig af, at der sker udsætninger af ½- og 1-års laks i åen.

Laksesmolt fra Skjern Å skal i deres vandring mod Nordatlanten passere Ringkøbing Fjord og slusen ved Hvide Sande.

DTU-Aqua har i forbindelse med tre undersøgelser af udtrækket af laksesmolt fra Skjern Å i 2000, 2002 og 2005, undersøgt hvor stor en andel af smoltene der ædes

af skarv i Ringkøbing Fjord. Resultaterne af de tre undersøgelser viste, at mellem 39 og 49 % af smoltene blev ædt af skarv i Ringkøbing Fjord per år.

Andelen af smolt der ædes af skarv i Ringkøbing Fjord varierer fra år til år, men har et omfang, der truer laksens mulighed for at opretholde en selvreproducerende bestand i Skjern Å.

Udviklingen i antallet af skarv i Ringkøbing Fjord – dette afsnit er baseret på oplysninger fra Thomas Bregnballe, Danmarks Miljøundersøgelser, Århus Universitet.

Skarvbestanden i Ringkøbing Fjord bliver reguleret (æggene bliver olieret) i regi af Forvaltningsplan for skarv (Miljøministeriet). Langt hovedparten af de skarver, som har ynglet i Ringkøbing Fjord, har ynglet på Havrvig Polder. Her steg ynglebestanden fra 100 reder i 1991 til et maksimum på ca. 2.900 reder i 1997. I årene 2000-2006 faldt antallet af reder årligt, så i 2006 var yngleantallet faldet til 47 % af antallet i 2000. Denne nedgang kan delvis forklares med, at æggene i 50-90 % af rederne på Havrvig Polder er blevet olieret årligt siden 2001. I 2007 og 2008 skete der stigning i antallet af ynglende skarv i fjorden. Denne stigning vurderes at være en effekt af indvandring af fugle fra andre yngleområder kombineret med at næsten alle de yngledygtige fugle, som normalt er knyttet til fjorden, etablerede rede.

For at vurdere om udviklingen i antallet af ynglende skarv i Ringkøbing Fjord slår igennem på overlevelsen af laksesmolt i fjorden, vil det være nødvendigt, at gennemføre en målrettet undersøgelse af smoltdødeligheden i Ringkøbing Fjord analogt til den der blev lavet i 2005.

2. Gedder i Ringkøbing Fjord, Skjern Å og Hestholm Sø

Ringkøbing Fjord

DTU-Aqua har ikke tal for hvor mange laksesmolt der ædes af gedder i Ringkøbing Fjord. Med den nuværende slusepraksis ved Hvide Sande, hvor saltholdigheden i fjorden tilstræbes at holdes på 8-15 promille, vil geddebestanden i fjorden være meget lille. Dette skyldes, at gedde er en ferskvandsfisk og kun tåler forholdsvis lave saltholdigheder. Derfor er det næppe ret mange laksesmolt der ædes af gedder i Ringkøbing Fjord i dag.

DTU-Aqua har tidligere redegjort for, at en sænkning af saltholdigheden i Ringkøbing Fjord, i forhold til i dag, indebærer en risiko for en større geddebestand i fjorden med en deraf følgende risiko for, at et større antal laksesmolt ædes af gedder i fjorden. Det er dog vanskeligt at kvantificere omfanget af denne risiko (Bemærkninger til forslag om sænket salinitet i Ringkøbing Fjord. Notat omkring laksens status i Skjern Å og Ringkøbing Fjord. Anders Koed 2004).

Skjern Å og Hestholm Sø

Hestholm Sø opstod i forbindelse med Skjern Å Naturprojekt. Der strømmer ikke vand fra Skjern Å til Hestholm Sø, men Ganer Å afvander til Hestholm Sø og løber derfra videre til Skjern Å via et kort åløb på ca. 300 m.

DTU-Aqua har tidligere undersøgt dødeligheden af laksesmolt i Skjern Å i relation til Hestholm Sø. Der er lavet én undersøgelse af dødeligheden af smolt i Skjern Å i år 2000 før Hestholm Sø opstod som følge af Skjern Å Naturprojekt, samt to undersøgelser, i 2002 og 2005, efter at Hestholm Sø var blevet etableret. Resultaterne af disse undersøgelser viste, at der er en tendens til at laksesmolt-

dødeligheden i Skjern Å er blevet øget som følge af etableringen af Hestholm Sø. Det er relativt få smolt som ædes af gedder i åen og der er ingen forskel på hvor mange smolt der blev ædt af gedde i åen før og efter etablering af Hestholm Sø. Den øgede laksesmoltdødelighed skyldes især fugle (skarv og hejre). Fuglene har som følge af den nydannede Hestholm Sø, fået bedre rastemuligheder i området og dermed bedre afsæt for fouragering i Skjern Å, hvilket har forøget smoltdødeligheden i åen efter gennemførelsen af Skjern Å Naturgenopretningen.

DTU-Aqua har i 2001/2002 undersøgt geddebestanden i Hestholm Sø. Den samlede geddebestand blev estimeret til 8306 stk., eller ca. 34 gedder pr. ha. Heraf var ca. 875 gedder større end 30 cm og dermed store nok til at kunne æde smolt som typisk er ca. 15 cm lange. Undersøgelsen viste, at søen udgør et godt gyde- og opvækstområde for gedde. Derfor var det forventeligt, at geddebestanden ville øges i Skjern Å som følge af etableringen af Hestholm Sø, og dermed at flere laksesmolt i åen ville blive ædt af gedder. Dette synes dog ikke umiddelbart tilfældet, da undersøgelsen også viste, at en meget stor del af geddeynglen ædes af vandfugle (lappedykker, skallesluger, fiskehejre, skarv mm) i Hestholm Sø, hvorved geddebestanden hér begrænses kraftigt. Konklusionen er derfor, at geddebestanden i Hestholm Sø ikke har nogen særlig indvirkning på laksebestanden i Skjern Å.

3. Laksensmolts vandring i Ringkøbing Fjord

Laksesmolt fra Skjern Å passerer, som tidligere nævnt, i deres vandring mod havet Ringkøbing Fjord og gennem slusen ved Hvide Sande. DTU-Aqua's undersøgelse i 2005 viste, at laksesmolt, der var mærkede med elektroniske sendere, var mellem 26 timer og 30,5 døgn, med et gennemsnit på godt 9 døgn, om at passere fjorden (strækningen fra åmundingen til Hvide Sande). Der er meget stor variation i hvor lang tid det tager for laksene at passere fjorden. DTU-Aqua ved fra andre undersøgelser, at laksesmoltenes vandringsrute og vandringshastighed i fjordområder stort set er fuldstændig afhængig af strømforholdene, og dermed tidevand samt vindretning og vindstyrke. Strømforholdene i Ringkøbing Fjord, og således den enkelte laksesmolts vandringstid og vandringsrute gennem fjorden, afhænger således primært af vindforholdene i området og afstrømningsforholdene gennem slusen ved Hvide Sande. Teoretisk kan en laksesmolt derfor tage en hvilken som helst given rute gennem Ringkøbing Fjord.